

بهر چه صفت ؟

۳۲

واژه «راشده» (از کلمه «رشد» گرفته شده است و رشد در اینجا یعنی استقامت در راه حق و هدایت.

راشد یعنی کسی که راه حق و درست را محکم و با استقامت می پیماید و خلافت راشدین یعنی خلافتی

که مبنایش استادگی بر حق و عدالت و شوری است. (۱) امت اسلامی و از راشد از سه چیز است: (۲) (به سنت من و سنت

امت اسلامی این واژه را از حدیث «عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَ سُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ»؛ یعنی ابوبکر، عمر، عثمان، علی و

حسن بن علی (رضوان الله عليهم اجمعين)، خلفای راشدین می گویند) باید بدانید که اگر امروزه در

بعضی کتابها در شمارش خلفا به چهار نفر اول بسنده می شود (۳) این سبب است که مدت خلافت

حسین بن علی (علیه السلام) کوتاه بوده و ایشان عملاً مجال خلافت نیافته است. (۴) خلافت راشدین است اما

خلافتی نداشته که در کنار چهار خلیفه دیگر از وی نام برده شود. (۵) نیافته است ؟

تدبر در حدیث

۱- چرا در حدیث «علیکم بسنتی و...» در کنار پیروی از سنت، روش خلفای راشدین هم

ذکر شده است؟ چون پیامبر (ص) از فرط محبتی که برای پیروان خود داشت، می خواست که پیروان او را با خود

ببرد و رحمت از جانشینان محبوبش با چه تعبیری یاد کرده است؟

فلق راشدین

اکنون به طور مختصر با زندگی و ویژگی های خلفای راشدین آشنا می شویم :

۱- خلیفه رسول الله ابوبکر صدیق (رضی الله عنه)

عبدالله بن عثمان (ابوبکر) اولین خلیفه رسول الله (ص) بود که پس از رحلت پیامبر، در یک بیعت

پر از عاطفه و احساس ایمانی به خلافت رسید. (۱) او قبل از اسلام در میان مردم به راستگویی مشهور

بود و پس از ظهور اسلام، پیامبر بزرگوار به ایشان لقب صدیق داد. (۲) ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) که دوست قدیمی

پیامبر (ص) بود، اندکی پس از ظهور اسلام به حضور رسول خدا (ص) رسید و رسالتش را تصدیق

کرد. (۳) ابوبکر تنها شخصیتی است که (خود) پدر (پسر و نوه اش) - محمد بن عبدالرحمن - (چهار نسل) همگی

از اصحاب رسول الله (ص) بوده اند. (۴)

۱- اولین خلیفه رسول الله (ص) بود ؟

۲- چگونه خلافت رسید ؟

۳- ابوبکر (رضی الله عنه) در زمانی رحلت پیامبر (ص) تصدیق کرد ؟

۴- شما شخصیتی که خود پدر، پسر و نوه اش همگی از اصحاب پیامبر (ص) بوده اند ؟

۱- حدیث صحیح سنن دارمی، ۹۶، سنن ترمذی، ۲۶۷۶، مسند امام احمد، ۱۷۴۲-۱۷۴۴-۱۷۴۵، سنن ابی داود، ۴۶۰۷، سنن ابن ماجه، ۴۳

۳- لقب حضرت ابوبکر (رضی الله عنه) بود ؟

بیان کنید این سخن از است و خطاب به چه کسی است؟
حضرت ابوبکر

رویزیگی های شخصیتی ابوبکر صدیق ^{رضی الله عنه} درباره ابوبکر صدیق فرمود: ^{III} کسی که بیشترین خوبی و بخشش را با دوستی و دارایی اش در حقم نمود، ابوبکر صدیق است. ^{IV}

۲- مناقب حضرت ابوبکر بنو سید ^۱ و او قلبی بسیار مهربان داشت و از ثروتش برای کمک به فقرا و اسیران استفاده می کرد. ^۲ ابوبکر یار غار پیامبر در هجرت پر از رمز و راز او بود. پیامبر به نقل از قرآن، پس از دیدن غم دلسوزانه اش فرمود: غم مخور؛ زیرا قطعاً خداوند با ماست. ^۳

در قرآن کریم به این مطلب در آیه ۴۰ سوره توبه تصریح شده است:

خطاب به غصه

ابوبکر رضی

«إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ»؛ بیان: شأن رسول آیه هجرت پیامبر اکرم با حضرت ابوبکر از مکه به مدینه است.

۱ «اگر شما پیامبر را یاری نکنید، بدانید که خدا (قبلاً) او را یاری کرده (و باز هم یاری می کند). خداوند او را زمانی یاری کرد که کافران از (مکه) بیرونش کردند. آنگاه که (دو نفر بیشتر نبودند) و او دومین نفر بود. هنگامی که به دوست دلسوزش (ابوبکر) گفت: غم مخور؛ قطعاً خداوند با ماست و خداوند آرامشش را بر پیامبر نازل کرد (و ابوبکر هم در پرتو این الطاف آرام گشت).» ^۴

۲ ابوبکر ^{رضی الله عنه} بسیار متواضع بود. زندگی کاملاً بی آرایش و دور از تکلفی داشت و به خواهش های دنیایی بی اعتنا بود. او در عین تواضع و فروتنی در اجرای احکام و حدود شرعی سخت گیر بود و شجاعانه و بی پروا عمل می کرد. ابوبکر صدیق در اجرای عدالت اجتماعی بسیار جدی بود و هیچ گاه اجازه نمی داد در محضرش از او تعریف کنند و اگر کسی این کار را می کرد، با فروتنی بسیار در مقابل خداوند، گریه کنان، می گفت: «بارالها، مرا بهتر از آن کن که مردم می پندارند و آنچه را آنها در مورد من نمی دانند، پیامرز و مرا به خاطر سخنانشان در قیامت مورد بازخواست قرار مده.» ^۵ او اولین کسی بود که برای رسیدگی هر چه بهتر به حال مستمندان، اجازه نداد زکات از نماز جدا شود. در واقع، او این مهم را از این آموزه قرآن بر گرفته بود: «اقیموا الصلوة واتوا الزکاة». (مردم او را می دیدند که با جسم نحیفش سخت کوشانه برای خوشبختی همگان شب و روز کار می کند. در تواریخ معتبر آمده است که ابوبکر حتی پس از رسیدن به خلافت، درماندگان و مردمان مددجو را رها نکرد و به آنها ^۶

حضرت ابوبکر

۳- صدیق یعنی کسی که با زبان و عمل صداقت خود را در پیروی از دین خدا ثابت می کند) در سوره نساء آیه ۶۹، صدیقین به عنوان دومین گروه از بندگان خوب خدا معرفی شده اند.
عمده ترین دلیل اینکه پیامبر این لقب را به ابوبکر داد، تصدیق های مکرر او از رسالت و وقایع مربوط به آن، به خصوص واقعه معراج بود.

۲- صحیح بخاری ۴۶۶ و مسند احمد ۱۱۸۶۳

۳- صحیح بخاری - ۳۶۵۴ - ۳۹۰۴ - صحیح مسلم ۲۳۸۲ - مسند احمد ۱۱۱۳۴ و ۱۱۶۳

۴- خلفاء الرسول، اثر خالد محمد خالد

روز دوشنبه هفتم جمادی الآخر در سال سیزدهم هجری بیمار شد و بازده روز نتوانست به مسجد برود. تا اینکه بعد از غروب روز سه شنبه بیست و دوم همان ماه به جوار رحمت حق تعالی پیوست و طبق وصیت خودش او را در حجره ام المؤمنین عایشه رضی الله عنها، در جنب مرقد منور رسول الله به خاک سپردند. ایشان دو سال و سه ماه خلافت کرد و در ۶۳ سالگی رحلت نمود.

درس آموزی

از شیوه زندگی و ویژگی های خلیفه رسول الله صلی الله علیه و آله، ابوبکر صدیق رضی الله عنه، چه درس هایی می توانیم بگیریم؟ چهار مورد آن را با همفکری هم کلاسی هایتان انتخاب کنید و به صورت مقاله ای در کلاس ارائه دهید.

۱- لقب امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه بود؟
۲- عمر فاروق در چند سالگی مسلمان شد؟
به چه صواب است

۲۸
این سخن از کس است؟

۱- امیر المؤمنین نامش عمر رضی الله عنه و لقبش فاروق بود. فاروق یعنی تمیز دهنده حق از باطل، و به راستی این لقب زینده وجود پاک او بود. عمر فاروق در ۲۷ سالگی مسلمان شد. او می گفت هر کس جاهلیت را تجربه کرده باشد، قدر اسلام را خوب می داند. پیامبر او را فاروق نامید؛ چون مردی وارسته، باهوش و تحلیلگر و با وجود قدرت جسمی، بسیار با عاطفه بود. یک بار که شبانه در مدینه برای تفحص درباره اموال مردم در شهر گردش می کرد، با شنیدن گریه های کودکی بسیار گریست و تاریخ، صحنه های زیادی از گریه ها و سایر عواطف انسانی او را گزارش کرده است.

۲- عمر فاروق پیش از اسلام به خاطر نیروی جسمی و قدرت ذکاوتش مقبولیتی عام داشت و اسلام این دو قابلیت را شکوفاتر کرد و به وی حیات طیبه^۱ قرآنی داد. وی بر عدالت اقتصادی و برداشتن فاصله طبقاتی بسیار اصرار می ورزید و برای اینکه نیازمندی در قلمرو خلافتش باقی نماند، حقوق ماهانه را برای همگان مقرر کرد. عمر فاروق پس از ۶۳ سال زندگی پر فراز و نشیب به ابدیت پیوست و با پیوستن

۳- می کنی عمر فاروق را فاروق نامید؟
صیبات طیبه مربوط به چیست تو می دهی یا خداوند با استعاده از کذا و کذا ای های حضرت عمر رضی الله عنه و صیبات
۱- ماجرا از این قرار بود که امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه برای تمام کودکانی که آنها را از شیر بریده بودند، حقوقی از بیت المال مقرر کرده بود و با اورداد؟
این حقوق به تمامی افراد در همه سطوح سنی تا زمانی که زنده بودند، پرداخت می شد. در این میان، مادر کودکی که می خواست حقوق فرزندش حلال باشد در همان شب تولد کودک تلاش می کرد او را از شیر بگیرد و بچه خودداری و گریه می کرد. وقتی عبدالرحمن بن عوف به دستور امیر المؤمنین با مادر بچه صحبت کرد و مادر ماجرا را برای او تعریف نمود، امیر المؤمنین عمر سخت گریه کرد و گریه کنان گفت: «فردا دستور خواهیم داد که حقوق مقرر دولتی از همان بدو تولد شامل همگان شود».

۲- زندگی پر از ایمان و باکی و خیرخواهی و خدمت را حیات طیبه می گویند.

۱- خلیفه سوم که بود؟
۲- میز ما را بیان آورد؟

۳- صفت مشهور حضرت عثمان رضی الله عنه بود؟
۴- مهم ترین نکاتی که در ۲۲ از پیامبران پیشین فدا و نذر کرده اند چه بود؟

۳- امیر المؤمنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه

عثمان بن عفان رضی الله عنه سومین خلیفه راشد است که با انتخاب شورایی ویژه تعیین شده است. او هم مانند شیخین (ابوبکر و عمر) رضی الله عنهما از سابقین (پشتازان) اسلام بود.
صحابه نزدیک پیامبر صلی الله علیه و آله هر کدام به خصلتی مشهور و آراسته بودند و صفت مشهور امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه، حیای او بود. بر اساس حدیثی که امام بخاری آن را در کتابش آورده یکی از مهم ترین نکاتی که مردم از پیامبران پیشین خداوند درک کرده اند، اهمیت حیاست. پیامبر صلی الله علیه و آله حیا را خصلتی سراسر خیر می دانست و امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه در بین جمع پر خیر و با حیای صحابه از این جهت نگینی در خشان بود. او همچنین سخاوت بسیار داشت. عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه می گوید: «تمام مردم مدینه، وام دار عثمان ذی النورین رضی الله عنه هستند؛ یک سوم آنها را مهمان می کند، قرض یک سوم را ادا می کند و به یک سوم دیگر کمک می کند. هنوز آثار وقف امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه در مدینه مانده است. او کسی است که وقتی یک سال قحطی آمد، گندم های کاروان تجاری خود را میان فقرای مدینه تقسیم کرد».

در سخنی از اسطوخودس حضرت عثمان رضی الله عنه را توصیف کرده اند

که خورشید بعد از رسولان مه
تایید بر کس ز بوبکر به
عمر کرد اسلام را آشکار
بیاراست گیتی چو باغ بهار

پس از هر دوان بود عثمان، گزین
خداوند شرم و خداوند دین
حضرت عثمان رضی الله عنه (رض) چه ترا بیری در نظر گرفت؟

با گسترش اسلام در سرزمین های مختلف (و نیاز مردم آن مناطق و شهرها به قرآن و فراگیری صحیح آن، ایشان دستور داد که کارگزاران با دقت، نسخه های زیادی از قرآن را که دارای رسم الخط واحد بودند، منتشر کنند و به نقاط مختلف سرزمین های اسلامی بفرستند.

- ۱- «شیخ» در کاربرد اولیه زبان عربی به پیرمرد و کسی گفته می شود که پنجاه سالگی را پشت سر گذاشته است، اما در ادبیات اسلامی کلمه شیخ به بزرگان اطلاق می شود و در قضیه خلافت، شیخین ابوبکر و عمر رضی الله عنهما هستند. در بین شافعی مذهب، شیخین به دو امام همام نووی و رافعی گفته می شود و در اصطلاح حنفیه، منظور از شیخین خود امام اعظم (ابوحنیفه) و قاضی ابویوسف رضی الله عنهما است. در علم تفسیر، به امام ابن کثیر و امام طبری شیخین می گویند. در علم حدیث نیز به امام بخاری و امام مسلم شیخین گفته می شود. البته کاربرد اسم شیخین برای ابوبکر و عمر رضی الله عنهما جز به سبب بزرگی و فخامت مقامشان، به جهت نسبتشان با پیامبر صلی الله علیه و آله هم بوده است. در میان صحابه و اقشار مسلمانان بعد از باران پیامبر، به عثمان و علی رضی الله عنهما صهرین، می گویند که به معنای، دو داماد است. این لقب از آن جهت به این دو بزرگوار داده شد که هر دو داماد پیامبر بودند.
- ۲- اصل حدیث را در کتاب پر ارزش اربعین نووی حدیث شماره ۲۰ ببینید.
- ۳- خلفاء الرسول، اثر خالد محمد خالد؛ البته در چنین تعبیری خود عدد مورد نظر نیست بلکه منظور از آن، کثرت افراد و مصادیق است.
- ۴- علت تکرار دو بیت بالا در اینجا، به این سبب است که بیت سوم که در مورد امیر المؤمنین عثمان است، با دو بیت پیشین ارتباط معنایی دارد.

۱- خلیفه سرزمین بود؟
۲- پیامی ایمان آورد؟

۳- صفت مشهور حضرت عثمان رضی الله عنه بود؟
۴- مهم ترین نکاتی که در تورین از پیامبران بین خداوند در کرده اند چه بود؟

۳- امیر المؤمنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه

عثمان بن عفان رضی الله عنه سومین خلیفه راشد است که با انتخاب شورایی ویژه تعیین شده است. او هم مانند شیخین (ابوبکر و عمر) رضی الله عنهما از سابقین (پشتازان) اسلام بود.
صحابه نزدیک پیامبر صلی الله علیه و آله هر کدام به خصلتی مشهور و آراسته بودند و صفت مشهور امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه، حیای او بود که اساس حدیثی که امام بخاری آن را در کتابش آورده یکی از مهم ترین نکاتی که مردم از پیامبران پیشین خداوند درک کرده اند، اهمیت حیاست رضی الله عنه پیامبر صلی الله علیه و آله حیا را خصلتی سراسر خیر می دانست و امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه در بین جمع پر خیر و با حیای صحابه از این جهت نگینی در خشان بود. او همچنین سخاوت بسیار داشت. عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه می گوید: «تمام مردم مدینه، وام دار عثمان ذی النورین رضی الله عنه هستند؛ یک سوم آنها را مهمان می کند، قرض یک سوم را ادا می کند و به یک سوم دیگر کمک می کند. هنوز آثار وقف امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه در مدینه مانده است. او کسی است که وقتی یک سال قحطی آمد، گندم های کاروان تجاری خود را میان فقرای مدینه تقسیم کرد».

در سخنانی از سخاوت حضرت عثمان رضی الله عنه

سرانجام، بدخواهان امت و آشوب طلبان، عثمان سخاوتمند و باحیا را شهید کردند. بی شک صحابه پیامبر با انتخاب عثمان ذی النورین بعد از شیخین، نشان دادند که اهل فهم و ذوق اند؛ چرا که مردی متدین را برای رهبری دنیا و دین خود برگزیدند (فردوسی با ذکاوت در این باره چه خوش سروده است:

که خورشید بعد از رسولان مه
نتایید بر کس ز بوبکر به

عمر کرد اسلام را آشکار
بیاراست گیتی چو باغ بهار

پس از هر دوان بود عثمان، گزین
خداوند شرم و خداوند دین

حضرت عثمان رضی الله عنه با گسترش اسلام در سرزمین های مختلف (و نیاز مردم آن مناطق و شهرها به قرآن و فراگیری صحیح آن، ایشان دستور داد که کارگزاران با دقت، نسخه های زیادی از قرآن را که دارای رسم الخط واحد بودند، منتشر کنند و به نقاط مختلف سرزمین های اسلامی بفرستند.

۱- «شیخ» در کاربرد اولیه زبان عربی به پیرمرد و کسی گفته می شود که پنجاه سالگی را پشت سر گذاشته است، اما در ادبیات اسلامی کلمه شیخ به بزرگان اطلاق می شود و در قضیه خلافت، شیخین ابوبکر و عمر رضی الله عنهما هستند. در بین شافعی مذهبیان، شیخین به دو امام همام نوری و رافعی گفته می شود و در اصطلاح حنفیه، منظور از شیخین خود امام اعظم (ابوحنیفه) و قاضی ابویوسف رضی الله عنهما است. در علم تفسیر، به امام ابن کثیر و امام طبری شیخین می گویند. در علم حدیث نیز به امام بخاری و امام مسلم شیخین گفته می شود. البته کاربرد اسم شیخین برای ابوبکر و عمر رضی الله عنهما جز به سبب بزرگی و فخامت مقامشان، به جهت نسبتشان با پیامبر صلی الله علیه و آله هم بوده است. در میان صحابه و اقشار مسلمانان بعد از یاران پیامبر، به عثمان و علی رضی الله عنهما می گویند که به معنای، دو داماد است. این لقب از آن جهت به این دو بزرگوار داده شد که هر دو داماد پیامبر بودند.

۲- اصل حدیث را در کتاب پر ارزش اربعین نوری حدیث شماره ۲۰ ببینید.
۳- خلفاء الرسول، اثر خالد محمد خالد؛ البته در چنین تعبیری خود عدد مورد نظر نیست بلکه منظور از آن، کثرت افراد و مصادیق است.
۴- علت تکرار دو بیت بالا در اینجا، به این سبب است که بیت سوم که در مورد امیر المؤمنین عثمان است، با دو بیت پیشین ارتباط معنایی دارد.

بیشتر بدانیم

برخی از فضائل امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه مردی خوش قیافه و زیبا، با شرم و حیای مخصوص بود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ابتدا دختر امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه را به عقد عثمان درآورد. اما رقیه هم زمان با جنگ بدر فوت کرد. پس از این واقعه، پیامبر صلی الله علیه و آله دختر خود، «رقیه»، را به عقد عثمان درآورد. به همین سبب به او «عثمان ذی النورین» می گفتند. ام کلثوم نیز در همان دیگرش، «ام کلثوم»، را به عقد او درآورد؛ به همین سبب به او «اگر دختر دیگری می داشتیم، او را به عقد عثمان درمی آوردیم.» زمان رسول خدا فوت کرد. آن حضرت فرمود: «اگر دختر دیگری می داشتیم، او را به عقد عثمان درمی آوردیم.» ام کلثوم را به عقد عثمان درآورد، به او گفت شوهرت از ام المؤمنین عایشه رضی الله عنها می گوید: «هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله ام کلثوم را به عقد عثمان درآورد، به او گفت شوهرت از همه کس به جدت، ابراهیم خلیل، و پدرت، محمد، شبیه تر است.» او انسانی بسیار مهربان و دارای فضیلت های انسانی بود. امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه که مردی تاجر پیشه و ثروتمند بود، در چندین مرحله اموال و دارایی خود را در راه خدا و پیشبرد اهداف مقدس اسلام به مصرف رساند؛ از جمله: پرداخت هزینه ساز و برگ جنگی سپاهیان اسلام در جنگ تبوک، خریداری چاه آب رومه و تعمیر آن و نیز وقف آن چاه برای مسلمانان و توزیع گندم های کاروان تجاری خود در یک سال قحطی در میان فقراى مدینه. امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه، نامه های رسول خدا را می نوشت.

درس آموزی

۱- حیا و بخشندگی، دو صفت بارز امیرالمؤمنین عثمان بود. این دو ویژگی در ارتباطات خانوادگی و اجتماعی چه تأثیرات مهمی را می گذارند؟

ح ۴۳- امیرالمؤمنین علی مرتضی رضی الله عنه القاب حضرت علی (ع)

برای شناخت شخصیت او کافی است بدانید که پیامبر صلی الله علیه و آله برای شجاعتش به او لقب «أسد الله»، برای اعلام رضایت از او به وی لقب «مرتضی» و برای توصیف خاکی بودنش واژه «ابو تراب» را برگزید. علی مرتضی ده سال قبل از بعثت، در مکه معظمه چشم به جهان گشود و از همان کودکی پرورده خانه نور و ایمان شد. ده ساله بود که با فهم مردانه ای به پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله ایمان آورد. جوانی را در زیر سایه درخت ایمان سپری کرد و نمونه ای از علم و ایمان و تقوا شد. او در کنار این ویژگی ها، شجاع و سخنور و شوخ طبع بود.

۱) پس از شهادت امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه، مردم از مهاجر و انصار اجتماع کردند و به علی مرتضی رضی الله عنه پیشنهاد بیعت دادند. آن بزرگوار از پذیرش منصب خلافت سر باز زد اما مسلمانان دست برداشتند و با

۱- حضرت علی (ع) چگونه، خلافت رسید؟

اصرار و پافشاری با او بیعت کردند. در آن موقع هیچ کس با خلافت او مخالفت نکرد. علی مرتضی در اولین خطبه‌اش (بعد از رسیدن به خلافت)، روش خویش را ترسیم کرد و دفاع از اموال عمومی و مساوات و برابری را همچون یاران قبلی‌اش هدف خود اعلام نمود.

باز هم دل‌مردگان شب‌پرست نتوانستند چهارمین خلیفه و خورشید تابان پرورده وحی را تحمل کنند؛ این بود که در اقدامی بی‌رحمانه، با شهید کردن امیرالمؤمنین علی علیه السلام امت اسلامی را داغدار کردند و به این ترتیب، ابوتراب متواضع در تراب جای گرفت. ضرار، از دوستان علی مرتضی علیه السلام درباره ایشان می‌گوید: «شبی تاریک او را تعقیب می‌کردم. به مسجد رفت و در محراب جای گرفت. شنیدم که به شکلی سوزناک دعا می‌کرد و در لابه‌لای دعایش، خطاب به دنیا می‌گفت: ای دنیا، دیگران را فریب ده؛ تو عمرت کوتاه است و فریبت گسترده و زیاد.»

امیرالمؤمنین علی علیه السلام همان بود که رسول‌الله صلی الله علیه و آله او را در مناسبت‌های مختلف می‌ستود. به قول فردوسی حماسه سرای:

مضایع اعدای علی علیه السلام را بنویس چهارم علی بود، جفت بتول که او را به خوبی ستاید رسول

امیرالمؤمنین علی علیه السلام مردی با کمالات متعدد بود، در عین عالم بودن، متواضع، جدی در تقوا و عدالت و در عین حال خوش‌سخن و اهل طنز ادیبانه، مردمی و خدایی و در همان حال، مانوس با نماز شب بود. وی ضمن بیزار بودن از دنیاطلبی با دنیایی مردم آشنایی داشت و خلاصه به قول عبدالرحمن جامی:

این علی در کمال خلق و سیر عین بوبکر بود و عین عمر

امیرالمؤمنین علی علیه السلام در طول خلافتش سختی‌ها دید و همچون امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه، مظلومانه شهید شد. ابوبکر صدیق، عمر فاروق، عثمان ذی‌النورین و علی مرتضی علیه السلام راه پاک پیامبر رحمت را پیمودند تا مردم در سراسر محدوده خلافت اسلامی در رفاه مادی و با تربیت ایمانی زندگی کنند و پرچم پرافتخار اسلام را با مجاهدت‌های مخلصانه خود به اهتزاز در آورند.

بیشتر بدانیم

برخی از اقدامات امیرالمؤمنین علی علیه السلام

- ۱- مبارزه با فتنه و آشوب‌های داخلی و تحکیم ارکان حکومت اسلامی و خاموش کردن آشوبی که در پایان خلافت امیرالمؤمنین عثمان رضی الله عنه پیش آمده بود؛
- ۲- مبارزه با اندیشه‌ها و گروه‌های افراطی، مانند خوارج و آگاه کردن مردم از خطرات آنها (البته و

بود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ابتدا دختر از این واقعه، پیامبر صلی الله علیه و آله دختر می‌گفتند. ام کلثوم نیز در همان ایام عقد عثمان درمی‌آوردم. آورد، به او گفت شوهرت از

علیه السلام که مزدی تاجرپیشه و اسلام به مصرف رساند؛ جاه‌آب رومه و تعمیر آن و در میان فقرای مدینه.

گی در ارتباطات

لقب «أسد الله»،
«ابوتراب» را
همان کودکی
آورد. جوانی
ین ویژگی‌ها،

مرتضی علیه السلام
داشتند و با

متأسفانه بالاخره به وسیله همین گروه افراطی و کوتاه فکر به شهادت رسید؛
 ۳- ایراد خطبه‌ها و نوشتن نامه‌هایی حاوی معارف اسلامی، شیوه حکومت‌داری و اخلاق والای
 انسانی، که هم‌اکنون به عنوان گنجینه‌ای در اختیار بشریت است. او در عهدنامه‌اش با مالک اشتر نخعی
 که در هنگام تعیین وی به عنوان حاکم مصر نوشته است، عالی‌ترین شیوه کشورداری را آموزش می‌دهد که
 هنوز هم نظیر ندارد. امیرالمؤمنین علی علیه السلام ۵۸۶ حدیث از پیامبر نقل کرده است.

درس آموزی

به نظر شما، کدام یک از ویژگی‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام در جامعه امروز کم‌رنگ شده است
 و مردم به آن نیاز مبرمی دارند؟

۵- امیرالمؤمنین حسن علیه السلام

امیرالمؤمنین حسن علیه السلام، فرزند ارشد امیرالمؤمنین علی مرتضی و فاطمه زهرا علیهم السلام است.
 او به پیامبر صلی الله علیه و آله بسیار شبیه بود و پیامبر صلی الله علیه و آله او را به حدی دوست می‌داشت که درباره‌اش فرمود:
 «اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُ، فَأَحِبَّهُ، وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ.» ایما حبیر اکرم (من) در مورد امام حسن (ع) می‌فرماید:
 ۱) «پروردگارا من او را دوست دارم، تو هم او را دوست بدار و هر کس را که دوستش دارد، دوست
 بدار.»

جلالی ^۳ پس از شهادت عارفانه امیرالمؤمنین علی علیه السلام، مردم با فرزند بردبارش، حسن علیه السلام، بیعت کردند. حسن علیه السلام
 پرورش یافته خانه ایمان بود. او مناجات و دعاها، مخلصانه مادرش را برای دیگران شنیده و به سخنرانی‌های
 نغز و پر مغز پدر بارها گوش داده بود. همچنین دلسوزی و خیرخواهی بزرگان صحابه را در حق پدرش بارها
مشاهده کرده بود و می‌دانست دین جدش چقدر با تفرقه سرناسازگاری دارد و آن را بر نمی‌تابد؛ لذا شخصیتی
کامل پیدا کرد. پدرش از طرفی عابد محراب و از طرف دیگر، زاهد دنیا و خادم خانه بود. مردم سجده‌های
طولانی او را بارها و بارها دیده بودند. حسن علیه السلام مردی اهل صفا و وفا بود و بنابر نقل‌های صحیح و متعدد
تواریخ ^۲ و به نقل نزدیکانش در طول عمر با برکت خود سه بار عمده اموالش را در راه خدا بخشید. این
شخصیت مجتهد، با تقوا و سخاوتمند برای جلوگیری از اختلاف مسلمانان طی اقدامی صلح طلبانه منصب
خلافت را رها کرد و مانند پدر شهیدش به کاروان شهدا پیوست. با شهادت ایشان، چراغ فروزان خلافت

۱- حدیث صحیح است؛ صحیح بخاری ۲۱۲۲ و ۵۸۸۴، صحیح مسلم ۲۴۲۱، سنن ابن ماجه ۱۴۲، مستند احمد ۹۸۷۳.
 ۲- از جمله کتاب با ارزش «المرتضی»، تألیف شیخ ابوالحسن ندوی

باشند اسرار و باطنی

۱) ویژگی‌های اخلاقی و شخصیتی حضرت حسن (رفعه) را بنویسید